ФЕВРАЛЬ. № 4. LUTY.

ДЕННИЦА,
ЛИТЕРАТУРНАЯ ГАЗЕТА.

Slavus sum, nihil slavici a me alienum esse puto.

JUTRZENKA,
PISMO LITERACKIE.

ВАРШАВА. 1842. WARSZAWA.

О СОСТОЯНИИ НОВѢЙШЕЙ ЧЕШСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ (*).

Статья I.

Богемія (Чехи) образуетъ какъ бы звено, соединяющее востокъ Европы съ западомъ; это западный рубежъ словянскихъ народовъ, на которые образованный міръ сталъ обращать болѣе вниманія, со времени ихъ умственнаго возрожденія. Богемія необширна пространствомъ,

(*) Заимствовано изъ статьи чешскаго писателя Винаржицкаго: Coup d'oeil sur la litérature bohême de 1836 jusquá la fin de 1840, помѣщенной въ Almanach de Carlsbade на 1841 годъ.— Ѳ. Е.

Усердно благодаримъ почтеннаго Ѳ. С. Евецкаго за эту прекрасную статью. Дополненіемъ къ ней могутъ служить: обозрѣніе чешской литературы 1831—1835, Винаржицкаго, которое редакція *Журнала Министерства Народнаго Просвѣщенія* обѣщала напечатать въ одной изъ своихъ книжекъ за минувшій годъ, и наши извѣстія о чешскихъ книгахъ 1841, помѣщенныя въ журналахъ: *Отечественныя Записки*, *Литературная Газета* и *Biblioteka Warszawska*. Со-временемъ надѣемся представить подобныя обозрѣнія и прочихъ словянскихъ литературъ. *Редакт.*

O STANIE NAJNOWSZÉJ LITERATURY CZESKIEJ (*).

Artykuł 1.

Czechy, niby stanowią ogniwo łączące wschód Europy z zachodem; — jest to zachodnie pogranicze ludów słowiańskich, na które świat cywilizowany większą uwagę zwracać zaczął od czasów ich umysłowego odrodzenia. *Czechy*, zajmują małą przestrzeń, ale odznaczają

(*) Podług artykułu czeskiego pisarza, Winarzyckiego: *Coup d'oeil sur la litérature bohème de* 1836 *jusqà la fin de* 1840, *umieszczonego w Almanach de Carlsbade*, 1841 *roku.* — T. J.

Bardzo wdzięczni jesteśmy szanownemu p. Jewieckiemu za ten piękny artykuł. Jako dodatek do niego mogą służyć: Przegląd literatury czeskiéj z roku 1831—1835, przez Winarzyckiego, który miał być umieszczony w *Dzienniku Ministeryum Oświecenia Narodowego*, z roku przeszłego, (już był przetłumaczony po polsku, przez p. Muczkowskiego i wydrukowany w Krakowie 1834 roku); i nasze doniesienia o literaturze czeskiéj, z roku 1841, w pismach peryodycznych, *Biblioteka Warszawska, Pamiętniki Ojczyste i Gazeta Literacka.* Życzyć trzeba, ażeby podobne przeglądy ułożone były także z innych literatur słowiańskich; — będziemy starali się z naszéj strony téj potrzebie zadosyć uczynić. *Redaktor.*

но не-менѣе-того она замѣчательна своею богатою природою и своими историческими судьбами; въ будущемъ постепенное развитіе ея нравственныхъ и промышленныхъ силъ также много обѣщаетъ. Отечественная литература оказываетъ уже примѣтное дѣйствіе въ Богеміи, представляя естественный источникъ образованія для народа, населяющаго ¾ этой страны, такую же часть Моравіи, большую половину Верхней-Венгріи и въ значительномъ числѣ (40,000) столицу австрійской имперіи, равно какъ нѣсколько округовъ въ Верхней-Австріи, пограничье будеѣвицкаго (Budweis) округа и нѣкоторую часть обѣихъ Силезій,— что составляетъ въ общемъ итогѣ 7 милліоновъ душъ, кромѣ другихъ 8 милліоновъ, сродственныхъ имъ по происхожденію и языку, Словянъ въ Галиціи, Южной-Венгріи, Славоніи, Кроаціи, Штиріи, Каринтіи, Карніолѣ и Далматіи.

Какую дань принесла этимъ народамъ чешская литература? Какое ея направленіе? Какіе ея оттѣнки?

Для разрѣшенія сихъ вопросовъ, разсмотримъ здѣсь все, что только чешская литература, въ новѣйшее время (1836—1840), произвела достопримѣчательнаго, по всѣмъ своимъ отраслямъ; такимъ образомъ читатель получитъ изъ нашего обозрѣнія полную картину умственной жизни чешскаго народа; увидитъ тѣ обстоятельства, подъ вліяніемъ которыхъ развивается чешская литература, и до какой степени она заслуживаетъ быть предметомъ изученія.

Начнемъ съ періодическихъ изданій, играющихъ важную роль въ чешской литературѣ. На челѣ ихъ стоитъ *Журналъ Чешскаго Музея* (*) (Czasopis Czeského Museum), редакторомъ котораго, въ теченіи одинадцати лѣтъ, былъ исторіографъ чешскихъ штатовъ и секретарь Королевскаго Общества Наукъ, въ Прагѣ, Палацкій; съ 1838 года его мѣсто достойно заступилъ Шафаржикъ.

Въ области поэзіи укажемъ въ этомъ журналѣ на прекрасные сонеты Качера, на поэмы Махачека, баллады Трояна и Шогая. Послѣднему чешская литература обязана еще очень хорошимъ переводомъ IV книги Виргиліевыхъ *Георгикъ*. Изящныя двустишія Вацека-Каменицкаго, въ его *Элегіяхъ надъ гробомъ матери*, соперничествуютъ въ гармоніи съ греческимъ ритмомъ. Далѣе слѣдуютъ: 30 сонетовъ Петрарки, переведенныхъ тѣмъ же В. Каменицкимъ; *Инесъ де Кастро*, эпизодъ изъ Камоэнсовой *Лузіады*, Пихля; 10 анакреонтическихъ пѣсень, Хмѣленскаго; 3 отрывка изъ Томсоновыхъ *Временъ года* и лужицкія народныя пѣсни, Доуха; собраніе народныхъ пѣсень на 10 языкахъ; *Русская Антологія*; иллирійскія народныя пѣсни и эпиграммы изъ Марціала, Челяковскаго.

Изъ статей въ прозѣ отличаются: обозрѣніе новѣйшихъ успѣховъ философіи, физики, химіи, астрономіи и морфологіи, доктора медицины Карла Амерлинга, молодаго, трудолюбиваго ученаго, который, при обширныхъ своихъ познаніяхъ, не увлекается никакою спеціальною системою. — Профессоръ Цейтгаммеръ написалъ метафизическое разсужденіе о бытіи Бога; извѣстный вратиславскій (бреславскій) физіологъ, Пуркинье: объ идеѣ пространства, и нѣсколько статей о желѣзныхъ дорогахъ.

(*) Выходитъ каждую четверть года, въ Прагѣ.

się bogactwem przyrody i swoim historycznym losem; a stopniowe rozwinięcie moralnych i przemysłowych sił narodu wiele obiecuje w przyszłości. Literatura ojczysta już okazuje znaczny postęp w Czechach, przedstawiając naturalne źródło kształcenia się dla ludu, stanowiącego ¾ części ludności tego kraju; takiż stosunek ludności słowiańskiéj jest w Morawii i większéj połowie górnych Węgier; znaczna liczba (40,000) Słowian, zamieszkuje także stolicę cesarstwa Austryackiego; również kilka okręgów w górnéj Austryi, pogranicze okręgu budiejowickiego (Budweis) i część Slązka, — co w ogóle uczyni 7 milionów, oprócz innych 8 milionów, spokrewnionych pochodzeniem i językiem, w Galicyi, południowych Węgrzech, Sławonii, Kroacyi, Sztyryi, Karyntyi, Karnioli i Dalmacyi.

Jakie płody przyniosła tym ludom literatura czeska? Jaki jest jéj kierunek? Jakie własności?

Ażeby odpowiedzieć na te pytania, przejrzemy to wszystko, co tylko literatura czeska w nowszych czasach (1836—1840) wydała znakomitego w rozlicznych swoich gałęziach; takim sposobem czytelnik będzie miał w naszym przeglądzie cały obraz umysłowego życia ludu czeskiego; zobaczy okoliczności, pod wpływem których rozwija się literatura czeska, i do jakiego stopnia zasługuje, aby była przedmiotem badania.

Zaczniemy od pism peryodycznych, odgrywających ważną rolę w literaturze czeskiéj. Na czele ich stoi: *Czasopism Czeskiego Muzeum* (*) (Czasopis Czeského Museum), którego redaktorem w przeciągu jedenastu lat był historyograf czeskich stanów i sekretarz królewskiego towarzystwa nauk, w Pradze, Palacki; zaś od roku 1838 miejsce jego godnie zajął Szafarzyk.

Z oddziału poezyi wskażemy w tém piśmie piękne sonety Kaczera, poemata Machaczeka, ballady Trojana i Szohaja. Ostatniemu literatura czeska winna jest piękny przekład IV-éj księgi *Georgik* Wirgiliusza. — Wyborne dwuwiersze Waceka-Kamenickiego, w jego *Elegijach nad grobem matki*, mogą iść o współ-ubieganie co do harmonii z greckim rytmem. Daléj następuje 30 sonetów Petrarki, tłumaczone przez tegoż Kamenickiego; *Ines de Kastro*, epizod z *Luzyady* Kamoensa, przekł. Pichla; 10 anakreontycznych pieśni przez Chmielenskiego; 3 ustępy z *Pór Roku* Tomsona i łużyckie pieśni ludu, Doucha; zbiór pieśni ludu w 10 językach; *Ruska Antologia*; illiryjskie pieśni ludu, i epigrammata z Marcyala przez Czelakowskiego.

Z prozaicznych artykułów zasługują na uwagę: Przegląd najnowszych postępów filozofii, fizyki, chemii, astronomii i morphologii, przez doktora medycyny Karola Amerlinga (jest to młody, pracowity uczony, który posiadając obszerne wiadomości, nie unosi się żadnym specyalnym systematem). — Professor Zeithammer napisał metafizyczną rozprawę: o istnieniu Boga. Zaszczytnie znany wrocławski fiziolog, Purkinje: o wyobrażeniu przestrzeni, i kilka artykułów o kolejach żelaznych. Palacki

(*) Wychodzi co kwartał, w Pradze.

Палацкій сообщилъ статьи: о родѣ Лобковичей; о документахъ, касающихся основанія коллегіальной церкви въ Литомержицахъ (Leitmeritz), и сравненіе законовъ сербскаго царя Стефана Душана съ древнѣйшими законами чешскими. Онъ же пояснилъ исторію умственнаго образованія Чеховъ, напечатавъ: 4-ю книгу Викторина Шлехты Вшегырда о чешскомъ правѣ въ XV столѣтіи; классическія письма (1628—1631) славнаго государственнаго мужа Карла Жеротинскаго; 17 писемъ о юридической распрѣ Гейнриха Дубскаго съ Петромъ Маловецкимъ, въ 1413 году; юридическія пренія между Старымъ и Новымъ городомъ Прагою; нравы и обычаи временъ Карла IV, извлеченные изъ сочиненій Ѳомы Штитнаго и актовъ, относящихся къ знаменитой враждѣ, раздѣлявшей фамиліи Штернберговъ, Вальдштейновъ и Кауницовъ.— Весьма любопытна статья профессора Юнгманна о взаимныхъ отношеніяхъ, существовавшихъ нѣкогда между медицинскими науками и свободными искусствами въ пражскомъ университетѣ.— Выписки, сдѣланныя Челяковскимъ изъ протоколовъ, по гражданскимъ дѣламъ, Новаго-города Праги (1146—1453), раскрываютъ древнее чешское судопроизводство и частную жизнь того времени. Еще болѣе: онѣ доказываютъ, что чешскія судилища, въ ясности, точности и силѣ слога, не уступали образованнѣйшимъ современнымъ народамъ Европы. — Ганка описалъ коронаціонныя медали чешскихъ государей и монеты, битыя Розенбергами и Шликами. Шафаржикъ напечаталъ свои замѣчанія о странѣ Бойковъ (упоминаемой Константиномъ Багрянороднымъ). Слама: о древнемъ коммерческомъ пути, которымъ привозили соль изъ Пассавы въ Богемію. Подлипскій доставилъ нѣсколько актовъ датскаго Общества Древностей, объ открытіи Америки въ X столѣтіи. Буріанъ, профессоръ чешскаго языка въ военной школѣ въ Винеръ-Нейштадтѣ, объяснилъ чешскіе военные термины XV столѣтія. Колларъ написалъ объ устройствѣ словянскихъ языковъ; Профессоръ Коубекъ: о юридическихъ терминахъ; Челяковскій: о чешскихъ пословицахъ.— Назовемъ еще: письма Палацкаго изъ Италіи; моравскія новости, Хмѣленскаго; отчетъ Сметаны о съѣздѣ германскихъ естество-испытателей въ Прагѣ, и другой, Штробаха: о обществѣ поощренія промышленности въ Богеміи; акты Чешскаго Народнаго Музея; статью Шафаржика о венгерскихъ Словянахъ; его же библіографическій взглядъ на сборники словянскихъ народныхъ пѣсень (*), и извѣстія о новѣйшихъ произведеніяхъ литературы русской, польской, иллирійской и литовской; статью Ганки о польскихъ и чешскихъ первопечатныхъ книгахъ, и его заграничную переписку; наконецъ разборы сочиненій отечественныхъ и иностранныхъ: Палацкаго, Хмѣленскаго, Рыбы и Малаго. Всѣ эти труды придаютъ ***Журналу Чешскаго Музея*** характеръ ученой универсальности, равняющій его съ лучшими европейскими періодическими изданіями.

Энциклопедическаго журнала: ***Крокъ***, появились въ послѣднее время только три книжки, въ которыхъ помѣщены: 6-я пѣснь Иліады, переведенная Выльчекомъ—глубокимъ эллинистомъ, безъ сомнѣнія, но мы желали бы при-

(*) Эту статью мы уже приготовили для *Денницы*. Редакт.

napisał: o rodzie Lobkowiczów; o dokumentach tyczących się założenia kollegialnego kościoła w Litomierzycach (Leitmeritz), tudzież porównanie praw cara serbskiego Stefana Duszana, z najdawniejszemi prawami czeskiemi. Tenże wyjaśnił dzieje kształcenia się umysłowego Czechów; wydrukował bowiem 4 księgę Wiktorina Szlechty Wszehyrda: o prawie czeskiém w w. XV; wzorowe listy (1628 — 1631) znakomitego męża Karola z Żerotina; 17 listów o processie jurydycznym Henryka z Duby z Piotrem Małowieckim, w roku 1413; processa jurydyczne między starém i nowém miastem Pragi; zwyczaje i obyczaje z czasów Karola IV, wyjęte z dzieł Tomasza Sztitnego, i z akt, tyczących się zawziętéj kłótni rodzin Sternbergów, Waldsteinów i Kauniców. — Nader ciekawym jest artykuł professora Jungmanna: o wzajemnych stosunkach, które niegdyś zachodziły między naukami lekarskiemi i sztukami swobodnemi, w uniwersytecie pragskim. — Wypisy wyjęte przez p. Czelakowskiego z protokołów, obejmujących sprawy cywilne nowego-miasta Pragi (1146—1453), wykrywają dawne czeskie sądownictwo i życie prywatne w tych czasach. Nadto wypisy te przedstawiają dowody, że sądy czeskie, co do jasności, dokładności i siły w stylu, nie ustępowały instytucyom sądowym najoświeceńszych ludów Europy z tych czasów. — Hanka opisał koronacyjne medale królów czeskich, i monety bite przez Rosenbergów i Szlików.— Szafarzyk podał swoje uwagi o kraju Bojków (o którym czyni wzmiankę Konstanty Porfirogenit). Slama napisał: o dawnéj handlowéj drodze, przez którą przewożono sól z Passawy do Czech. Podlipski podał kilka aktów duńskiego towarzystwa starożytności o odkryciu Ameryki w X. w.—Burian, professor języka czeskiego w szkole wojennéj w Winer-Neustadt, wyjaśnił czeskie wojenne termina z w. XV. — Kollar napisał o budowie języków słowiańskich. Professor Kaubek: o jurydycznych technicznych terminach. Czelakowski: o czeskich przysłowiach. Wspomnimy jeszcze: listy Palackiego z Włoch; nowiny morawskie przez Chmielenskiego; zdanie sprawy przez Smetanę o zjeździe niemieckich naturalistów w Pradze, i drugie przez Sztrobacha: o towarzystwie zachęcenia przemysłu w Czechach; akta Czeskiego Narodowego Muzeum; rozprawę Szafarzyka o słowianach węgierskich; przez tegoż bibliograficzny przegląd zbiorów pieśni ludów słowiańskich (*), i wiadomości o najnowszych płodach literatury rossyjskiej, polskiéj, illiryjskiéj i litewskiéj; artykuł Hanki o polskich i czeskich książkach, początkowo drukowanych, i jego zagraniczną korrespondencyją; nakoniec rozbiory dzieł ojczystych i cudzoziemskich przez Palackiego, Chmielenskiego, Rybę i Małego. Wszystkie te prace dodają *Czasopismu Czeskiego Muzeum* charakter uczonéj uniwersalności, który stawia go obok najlepszych europejskich pism peryodycznych.

Pisma encyklopedycznego *Krok*, ukazały się w tych czasach tylko trzy poszyty, w których są umieszczone: 6-ta pieśń Iliady, przetłumaczona przez Wylczka, głębokiego Hellenistę; lecz chcielibyśmy prócz tego, ażeby tłu-

(*) Podamy je w tłumaczeniu czytelnikom *Jutrzenki*. Redakt.

томъ, чтобы переводчикъ, прежде-нежели выдастъ въ свѣтъ вполнѣ имъ оконченный переводъ безсмертнаго творенія, болѣе проникнулся духомъ своего роднаго языка, и съ вѣрною передачею подлинника соединилъ еще правильность и чистоту собственнаго нарѣчія. — Удачнѣе перевелъ Сушиль нѣсколько отрывковъ изъ Овидія. Прочія статьи *Крока:* географическій очеркъ королевства Эммерины, на островѣ Мадагаскарѣ — Гильзенбергера и Бойера, спутниковъ капитана Овена въ его экспедиціи къ восточнымъ берегамъ Африки; — отрывки изъ путешествія въ Тріэстъ, Фритша; опытъ естественной исторіи Европы (продолженіе), Шава; два разсужденія: одно, анатомическое, о зубахъ, другое, физіологическое, о словѣ — Пуркинье; естественная исторія минераловъ (продолженіе), извѣстіе о мексиканскихъ древностяхъ, записка о лунѣ — доктора Преля, и человѣческая нозологія, профессора Юнгманна.

Патріотъ (Wlastimil), въ первый уже годъ своего существованія (1840), представилъ множество прекрасныхъ статей въ разныхъ родахъ. *Любовь Поэта*, повѣсть Тыля, украсила бы собою любой журналъ. *Въ Оборванномъ* (Rozerwanec) тотъ же авторъ хотѣлъ выказать все, что только новый романтизмъ заключаетъ въ себѣ ложнаго, неестественнаго и уродливаго. Это пріемъ хинины противъ романтической лихорадки. Первые плоды музы Яблонскаго (псевдонимъ) обнаружили въ немъ неподдѣльный поэтическій талантъ. Тутъ же напечатана лебединая пѣснь Хмѣленскаго, подъ заглавіемъ: *Дикая роза, моравская и силезская.* Челяковскій сообщилъ нѣсколько острыхъ эпиграммъ. Филипекъ написалъ умную сатиру на любителей книгъ, театральныхъ энтузіастовъ и петиметровъ прагскихъ. — Профессоръ Коубекъ изложилъ свои мысли о современной философіи, на которую смотрѣлъ съ настоящей точки зрѣнія. Въ статьѣ: *Человѣкъ есть великая загадка*, докторъ Амерлингъ изобразилъ человѣка, какъ міръ въ маломъ видѣ. Его идеи новы и частію оригинальны; слогъ его цвѣтистый, живописный, но мѣстами слишкомъ пестрый. — Не безъ достоинства статья Б. о нравственномъ воспитаніи. Любопытны очерки Сибири, Новой Земли, Персіи и Черногоріи (*), составленные Гансгиргомъ и Томичкомъ. Чешскою народною литературою занимались: Калина, Томичекъ и Циммерманнъ. Статья Выртятка о чешскомъ происхожденіи изобрѣтателя книгопечатанія Гуттенберга возбудила живые споры во многихъ періодическихъ изданіяхъ. *Панорама нашего времени* — Томичека, и *Словянскій вѣстникъ* — Пешица, представляютъ картину замѣчательнѣйшихъ происшествій и явленій. Въ-заключеніе: Калина, Филипекъ, Пихль и Сабина обращали вниманіе читателей на новѣйшія произведенія литературы польской, французской и на англійскую драматургію.

Прагская Чешская Газета (Prażské Nowiny) и *Чешская Пчела* (Czeská Wczela), обѣ издаются, съ 1836, Штѣпанекомъ и выходятъ по два раза въ недѣлю. Первая

(*) Это описаніе Черногоріи мы представимъ нашимъ читателямъ въ *Денницѣ.* — *Редакт.*

macz wprzódy aniżeli wyda zupełnie skończone przez niego tłumaczenie nieśmiertelnego utworu, przejął się duchem ojczystego języka, i razem z dokładném tłumaczeniem oryginału połączył poprawność i czystość własnego narzecza. Daleko trafniéj przetłumaczył Suszil kilka ustępów z Owidijusza. — Inne artykuły tego encyklopedycznego pisma są: rys jeograficzny królestwa Emmeriny, na wyspie Madagaskar — przez Hilsenbergera i Bojera, towarzyszów kapitana Owena w czasie jego expedycyi do wschodnich brzegów Afryki; — wyjątki z podróży do Tryestu p. Fritsza; — rys historyi naturalnéj Europy, przez Szawa; — dwie rozprawy: jedna anatomiczna o zębach, druga fiziologiczna o mowie ludzkiéj przez Purkinjego; — historya naturalna minerałów; wiadomość o starożytnościach Mexykańskich; rozprawa o księżycu przez dokt. Presla, i nosologia ludzka przez professora Jungmanna.

Patryota (Wlastimil) w pierwszym roku swojego istnienia (1840) już przedstawił mnóstwo pięknych artykułów w różnych rodzajach. — *Miłość Poety* powieść przez Tyla, mogłaby być ozdobą każdego pisma. *W Obszarpanym* (Rozerwanec) tenże autor chciał skreślić wszystko, co tylko nowszy romantyzm ma w sobie błędnego, nienaturalnego i potwornego. Jest-to *doza* chiny przeciwko romantycznéj febrze. — Pierwsze płody muzy Jabłonskiego (pseudonim) dowiodły w nim prawdziwego poetycznego talentu. — W témże piśmie umieszczona *łabędzia pieśń* Chmielenskiego, pod nazwą: *Dzika Róża, morawska i śląska.* — Czelakowski umieścił kilka dowcipnych epigrammatów. Filipek napisał trafną satyrę na bibliomanów, na teatralnych entuzyastów i frantów pragskich. Professor Koubek wyłożył swoje myśli o współczesnéj filozofii, na którą zapatrywał się z prawdziwego stanowiska. W rozprawie: *Człowiek jest wielką zagadką*, Doktor Amerling wystawił człowieka, jako świat w małym kształcie. Pomysły jego są nowe i poczęści oryginalne; styl jest żywy, malowniczy, lecz miejscami zanadto różnobarwny. — Nie jest bez zalet artykuł p. B. o wychowaniu moralném. Ciekawe są obrazy Syberyi, Nowéj Ziemi, Persyi i Czarnéj-Góry (*), ułożone przez Hansgirga i Tomiczka. Przeglądem gminnéj czeskiéj literatury trudnili się: Kalina, Tomiczek i Zimmermann. Artykuł Wyrtjatka o czeskiém pochodzeniu Guttenberga, wynalazcy druku, wzbudził zacięte walki w wielu pismach peryodycznych. — *Panorama naszych czasów* przez Tomiczka i *Zwiastun Słowiański* przez Peszyca, przedstawiają obraz wypadków i zjawisk najwięcéj godnych uwagi. — Nakoniec Kalina, Filipek, Piehl i Sabina zwracali uwagę czytelników na najnowsze utwory literatury polskiéj, francuzkiéj i na sztukę dramatyczną w Anglii.

Pragska Czeska Gazeta (Prażské Nowiny) i *Czeska Pszczoła* (Czeska Wczela), obydwie wydawane są od r. 1836 przez Sztiepanka, i wychodzą dwa razy na tydzień. Pier-

(*) Ten opis Czarnéj-góry podamy czytelnikom *Jutrzenki.* *Redakt.*

изъ нихъ—политическаго содержанія; вторая предлагаетъ своимъ читателямъ стихи, повѣсти, замѣтки о чешской литературѣ и чешскомъ театрѣ, статьи касательно этимологіи, естественной исторіи и проч. Лучшее въ *Пчелѣ*, это: повѣсти Тыля, литературная критика Томичека и отчеты о чешскихъ спектакляхъ, Хмѣленскаго и Малаго. Желательно однакожь, чтобы въ ней помѣщалось менѣе стиховъ и болѣе дѣльныхъ статей о народномъ образованіи, объ успѣхахъ промышленности, о новѣйшихъ открытіяхъ и т. п. *Пчела* должна производить только медъ и воскъ. Sic!

Цвѣты (Kwiety), издаваемые Поспишилемъ, съ каждымъ годомъ распускаются роскошнѣе. Здѣсь, въ отдѣлѣ изящной словесности, вы встрѣчаете имена: Тыля, Воцеля, Малаго, Филипека, Трояна, Тупаго, Марека, Штульца, Сабины, Выртятка, Лангера, Пирека, Рубеша, Кузманаго, Штура и Виллани; сверхъ-того переводы изъ Карамзина, Марлинскаго, Гая, Вука Стефановича, изъ Байрона, Дюма, Гердера и др.—Далѣе вы читаете историческія статьи, путешествія, отчеты о литературѣ, искусствахъ, театрѣ, промышленности; корреспонденцію издателя съ другими славянскими землями въ австрійской имперіи, и т. д. Во всемъ этомъ очень много любопытнаго и занимательнаго. *Цвѣты* находятся въ рукахъ лучшаго чешскаго юношества.

Денницу (Dennice) издаетъ, съ 1840, Малый. Въ первыхъ ея нумерахъ напечатаны: повѣсть Дюма, *Фіакръ*, изъ роду тѣхъ повѣстей, которыя судорожно потрясаютъ всю нервную систему читателя,— и нѣсколько сценъ, заимствованныхъ изъ англійскихъ уголовныхъ судилищъ; но, кажется, издатель самъ послѣ почувствовалъ, что подобные ужасы мало согласуются съ скромнымъ названіемъ его газеты, по крайней-мѣрѣ слѣдующіе ея нумера представляютъ, въ отдѣлѣ изящной словесности, лучшій выборъ. Стихи, разсказы и критика въ *Денницѣ* принадлежатъ: Челяковскому, Доуху, Сабинѣ, Эрбену, Гансгиргу, Гнѣвковскому, Калинѣ, Копецкому и Кремаржу. Издатель помѣстилъ нѣсколько своихъ занимательныхъ переводовъ съ французскаго и англійскаго языковъ; онъ же съ успѣхомъ разработываетъ чешскія народныя преданія; его *Галлерея замѣчательныхъ людей всѣхъ народовъ* состоитъ изъ краткихъ біографическихъ очерковъ.

Съ 1836 до 1839 выходилъ въ Верхней-Венгріи, подъ редакціею пастора Кузманаго, журналъ: *Гронка* (обитательница береговъ Грона), заключавшій въ себѣ, оригинальныя и переводныя, беллетристическія статьи, по части исторіи, топографіи и лингвистики; также любопытныя свѣдѣнія о Венгріи и живущихъ въ ней Славянахъ. Здѣсь же мы находили вѣрный взглядъ на важнѣйшія современныя событія. Полное изданіе трехъ годовъ *Гронки* разошлось очень скоро.

Татранка (Дѣва Карпатъ), издав. въ Прешбуркѣ (*) профессоромъ Пальковичемъ, занимаетъ средину между

(*) Иначе: *Прешпоркъ*, у Нѣмцевъ: *Пресбургъ*, у Маджаръ: *Посоны*. *Редакт.*

wsza jest treści politycznéj, druga zawiera poezye, powieści, wiadomości o literaturze czeskiéj i teatrze czeskim; artykuły z etymologii, historyi naturalnéj i t. d. Ozdobą *Pszczoły* są powieści Tyla, krytyka literacka Tomiczka i sprawozdania o widowiskach czeskich przez Chmielenskiego i Małego. Życzyć trzeba, ażeby mieściła w sobie mniéj wierszy a więcéj dobrych artykułów o oświacie narodowéj, o postępach przemysłu, o najnowszych wynalazkach i t. p. — *Pszczoła* powinna wydawać tylko miód i wosk. Sic!

Kwiaty (Kwiety) wydawane przez Pospiszila, coraz roskoszniéj się rozwijają. — Tu w oddziale literatury pięknéj napotykamy imiona: Tyla, Wocela, Małego, Filipka, Trojana, Tupego, Mareka, Sztulca, Sabiny, Wyrtjatka, Langera, Pireka, Rubesza, Kuzmanego, Sztura i Willani; — prócz tego przekłady z Karamzina, Marlinskiego, Gaja, Wuka Stefanowicza, z Byrona, Dumasa, Herdera i in. — Daléj następują artykuły historyczne, podróże, sprawozdania o literaturze, sztukach, teatrze, przemyśle; korrespondencya redaktora z krajami słowiańskiemi w cesarstwie austryackiém i t. d. To wszystko nader jest ciekawém i zajmującém. *Kwiaty* znajdują się w ręku wyborowéj czeskiéj młodzieży.

Jutrzenkę (Dennice) wydaje od roku 1840 Mały. — W jéj początkowych numerach zawierają się: powieść Dumasa, *Fiakr*, z rodzaju tych powieści, które konwulsyjnie wstrząsają nerwowy systemat czytelnika, — i kilka scen wziętych z angielskich kryminalnych sądów; lecz zdaje się, że wydawca późniéj sam przekonał się, iż podobne okropności wcale nie odpowiadają skromnemu tytułowi jego pisma; przynajmniéj następujące numera odznaczają się lepszym wyborem w oddziale literatury pięknéj. — Poezye, powieści i krytyka w *Jutrzence* pisane są przez Czelakowskiego, Doucha, Sabinę, Erbena, Hansgirga, Hniewkowskiego, Kalinę, Kopeckiego i Kremarza. Redaktor zamieścił kilka swoich zajmujących przekładów z francuzkiego i angielskiego; prócz tego z korzyścią obrabia podania czeskiego ludu; jego *Galerya znakomitych ludzi u wszystkich narodów* składa się z krótkich biograficznych rysów.

Od r. 1836 do 1839 w górnych Węgrzech wychodziło pod redakcyją Kuzmanego pismo: *Hronka* (od nazwiska rzeki Hron, *Gran*), zawierające w sobie oryginalne i tłumaczone belletryczne artykuły, z historyi, topografii i językoznawstwa; również ciekawe wiadomości o Węgrzech i Słowianach, tam zamieszkujących. W téjże piśmie czytaliśmy dokładny przegląd najnowszych współczesnych wypadków. — Całoroczne edycye *Hronki* z trzech lat rozeszły się bardzo prędko.

Tatranka (Dziewica Karpat) wydawana w Preszburku (*) przez professora Palkowicza; zajmuje środek mię-

(*) Inaczéj: *Preszpork*, u Niemców: *Pressburg*; u Madziarów *Posony*. Redakt.

ученымъ и популярнымъ изданіемъ. Содержаніе ея составляютъ: стихи, переводы классиковъ, статьи топографическія, нравоучительныя и другія, большею частію о предметахъ довольно маловажныхъ, но изложенныя самымъ чистымъ чешскимъ языкомъ. Въ одномъ изъ ея нумеровъ напечатано возраженіе на выпущенную Венгерцемъ Якшичемъ сказку о какомъ-то небываломъ кавказскомъ народѣ, въ числѣ 7 милліоновъ душъ, который будто бы нарѣчіемъ, нравами и одеждою схожъ съ венгерскими Маджарами. Якшичъ увѣряетъ, что онъ разговаривалъ по-маджарски съ начальникомъ этого народа, *Ирнеди!*

Другъ Юношества (Přjtel Mládeže) имѣетъ въ-виду обогащеніе познаніями школьныхъ учителей и, сообразно съ этою цѣлію, предлагаетъ разныя статьи о состояніи учебныхъ заведеній въ Богеміи и о ихъ методѣ ученія. Беднѣйшіе учители получаютъ это повременное изданіе на счетъ церкви, отъ чего оно имѣетъ свыше 2000 подписчиковъ. При такихъ обстоятельствахъ *Другъ Юношества* могъ бы приносить еще бо́льшую пользу, если бъ, сообразуясь съ общепринятымъ обыкновеніемъ, онъ бросилъ старое правописаніе, котораго до-сихъ-поръ продолжаетъ держаться.

Журналъ для Католическаго Духовенства (1) (Czasopis pro Katolické Duchowenstwo) издаетъ, съ 1838, каноникъ Пешина, при содѣйствіи 70 сотрудниковъ, большею частію изъ духовнаго званія. Не исчисляя всѣхъ замѣчательныхъ статей въ этомъ журналѣ, скажемъ, что помѣщаемые въ немъ разборы богословскихъ сочиненій дышутъ кротостію истиннаго христіанскаго ученія. При возникшихъ въ недавнее время недоразумѣніяхъ между правительствомъ и церковью въ Богеміи, благонамѣренный издатель *Ж. д. К. Д.*, не входя ни въ какія сужденія о столь важныхъ вопросахъ, что́ могло бы еще болѣе ихъ запутать, предпочелъ ждать конца открытыхъ по сему предмету сношеній между двумя властями. — Укажемъ однакожь на одну важную статью (2), въ этомъ журналѣ, Ганки, объ извѣстномъ реймскомъ словянскомъ евангеліи (Texte du Sacre), на которомъ французскіе короли, начиная съ Гейнриха III (1575), совершали присягу при своемъ короновании (3).

(1) Выходитъ, каждую четверть года, въ Прагѣ.

(2) Переведена редакторомъ *Денницы* и напечатана въ *Литературной Газетѣ* 1840.

(3) По поводу сего евангелія, писаннаго, въ XI вѣкѣ, св. Прокопіемъ, игуменомъ чешскаго сазавскаго монастыря, Винаржицкій изъявляетъ сожалѣніе о множествѣ драгоцѣнныхъ документовъ, которыхъ лишилась Богемія во время войны Гусситовъ и при вторженіи Шведовъ; такъ напримѣръ, говоритъ онъ, Графъ Браге предложилъ недавно шведскому королю свой арсеналъ и цѣлую библіотеку, состоящую изъ 23,000 книгъ и 500 рукописей, похищенныхъ въ Богеміи и Германіи въ тридцатилѣтнюю войну.

dzy pismem uczoném i popularném. Treść jéj składają: wiersze, przekłady z klassyków, artykuły topograficzne, moralne i inne, po większéj części o przedmiotach lekkich; wszystko pisane najczystszym czeskim językiem.— W jednym z jéj numerów umieszczona jest odpowiedź na wydaną przez Madżara Jakszycza bajkę, o jakimś zmyslonym kaukazkim narodzie, którego ludność ma wynosić 7 milionów, i który niby ze swojéj mowy, obyczajów i ubioru podobny jest do węgierskich Madżarów. Jakszycz zapewnia, że rozmawiał po madżarsku z naczelnikiem tego narodu, *Irnedi!*

Przyjaciel Młodzieży (Přjtel Mládeže) ma na celu dostarczać wiadomości nauczycielom szkółek, i w skutek tego podaje różne artykuły o stanie naukowych zakładów w Czechach, i metodzie nauczania w nich używanéj. — Najubożsi nauczyciele otrzymują to czasowe pismo kosztem kościelnym, i dla tego ma ono 2,000 prenumeratorów. Przy takich okolicznościach *Przyjaciel Młodzieży* mógł by przynosić daleko większą korzyść, gdyby, stosując się do upowszechnionego zwyczaju, porzucił dawną pisownią, któréj się dotąd jeszcze trzyma.

Czasopism dla Katolickiego Duchowieństwa (1) (Czasopis pro Katolické Duchowenstwo) wychodzi od r. 1838 pod redakcyją — Kanonika Peszyny, i ma 70 współpracowników, po większéj części z duchownego stanu. Nie wyszczególniając wszystkich zajmujących artykułów w tém piśmie, powiemy, że zamieszczone w niém rozbiory dzieł teologicznych, odznaczają się łagodnością nauki prawdziwie chrześciańskiéj. — Z powodu nieporozumień, które w niedawnym czasie powstały między rządem a kościołem w Czechach, sumienny redaktor *Czas. dla Kat. Duch.*, nie wdając się w żadne rozumowania o tyle ważnych kwestyach, przez co jeszcze więcéj byłyby zawikłane, postanowił oczekiwać, aż skończą się narady dwóch władz względem tego przedmiotu.—Wskażemy tu na jeden ważny artykuł w tém piśmie p. Hanki, o znaném rejmskiém słowiańskiém ewanielium (Texte du Sacre) (2), na którém królowie francuzcy, począwszy od Henryka III (1575), składali przysięgę pod czas swojéj koronacyi. (3).

(1) Wychodzi, co kwartał, w Pradze.

(2) Ten artykuł tłumaczony był po rossyjsku przez redaktora *Jutrzenki*, i umieszczony w Petersb. *Literackiéj Gazeçie* z r: 1840.

(3) Wzmiankując o tém ewanielium, pisaném w w. XI przez św. Prokopiusza, opata czeskiego klasztoru w Sazawie, Winarzicki z żalem mówi o mnóstwie nieoszacowanych dokumentów, które Czesi utracili pod czas Hussyckiéj wojny i napadów szwedzkich; oto jeszcze niedawno hrabia Brahe chciał przedać królowi szwedzkiemu swoję zbrojownię i całą bibliotekę, składającą się z 23,000 dzieł i 500 rękopismów, zabranych w Czechach i Niemczech podczas trzydziesto-letniéj wojny.

Технологическій Журналъ издается, съ 1837, отъ Общества Поощренія Промышлености въ Богеміи, подъ редакціею профессора Пресля. Самое названіе достаточно показываетъ содержаніе этого журнала.

Докторъ Амерлингъ издаетъ, съ 1840, ***Вѣстникъ Промышлености*** (Promyslny Posel). Амерлингъ состоитъ профессоромъ въ прагскомъ ремесленномъ училищѣ, въ которомъ преподаются лекціи, по воскресеньямъ, на чешскомъ языкѣ,— и ***Вѣстникъ*** его долженъ составить родъ популярной энциклопедіи для его слушателей и вообще для ремесленнаго класса. Онъ началъ химіею и напечаталъ двѣ таблицы животной и растительной химіи. Простое изложеніе и разговорная форма очень кстати приняты имъ въ ***Вѣстникѣ***. Амерлингъ вводитъ при случаѣ въ свои ***разговоры*** и другіе наставительные предметы, какъ для большей занимательности своего изданія, такъ еще и для той цѣли, чтобы его лучше понималъ низшій классъ народа, который единственно въ первоначальныхъ школахъ получаетъ нѣкоторое образованіе на отечественномъ языкѣ.

Наставительное и пріятное чтеніе для сельскихъ хозяевъ и ремесленниковъ (**Ponaucžné i zábawné Listy pro polnj hospodárze a rzemeslnjky w Czechách**), издаваемое, съ 1838, ежемѣсячно, въ Прагѣ, подъ покровительствомъ Общества Сельскаго Хозяйства,—представляетъ для агронома и ремесленника драгоцѣнное собраніе свѣдѣній. Редакторъ ***Чтенія***, Калина Этенштейнъ (Jäthenstein), извѣстенъ какъ просвѣщенный владѣлецъ; ему же принадлежитъ большая часть статей въ этомъ изданіи, которое очень распространено въ народѣ и считаетъ у себя свыше 2500 подписчиковъ. Не менѣе полезны помѣщаемыя въ ***Чтеніи*** ариѳметическія задачи, болѣе или менѣе трудныя. Редакція публикуетъ также имена рѣшающихъ задачу, и почти всегда ими бываютъ простые поселяне. Эта врожденная способность къ математическимъ упражненіямъ Чеховъ и соплеменныхъ имъ Моравянъ объясняетъ причину, почему артиллерія и инженеры въ Австріи состоятъ на $\frac{3}{4}$ изъ этихъ двухъ народовъ.

*** Шкроупъ, директоръ оркестра Народнаго-Театра въ Прагѣ, выдаетъ превосходное собраніе оригинальныхъ чешскихъ пѣсень и арій изъ новѣйшихъ оперъ — Журналъ для пѣнія: ***Гирланда***, основанный, въ 1835, Хмѣленскимъ, выходилъ до конца 1839, по два печатныхъ листа въ мѣсяцъ, съ аккомпанементомъ фортепіано. Въ немъ участвовали: Витассекъ, Киттель, Ворель, И. Хмѣленскій, Ружичка, Фр. Шкроупъ, Долежалекъ, Лесетицкій, Дырщка, Соколь и др. Къ сожалѣнію это изданіе прекратилось съ 1840 годомъ.— Здѣсь кстати скажемъ, что Томашекъ выдалъ въ свѣтъ пять положенныхъ имъ на музыку лирическихъ пѣсенъ изъ ***Краледворской Рукописи***. Всѣ произведенія Томашека отличаются изящною гармоніею и отдѣлкою цѣлаго. Въ »лирическихъ пѣсняхъ« онъ переноситъ насъ въ сельскій кругъ, гдѣ мы слышимъ то звуки, дышущіе непритворнымъ веселіемъ, то жалобу любящей души. Не можемъ не пожелать,

Dziennik Technologiczny, wydaje się od roku 1837 przez towarzystwo zachęcenia przemysłu w Czechach, pod redakcyą professora Presla. Sam tytuł dostatecznie wykazuje treść tego pisma.

Doktor Amerling od roku 1840 wydaje *Zwiastuna Przemysłu* (Promyslny posel). — Amerling jest professorem w szkole rzemieślniczéj w Pradze, w któréj wykładają się lekcye, co-niedziela, w języku czeskim,—i *Zwiastun* ma stanowić rodzaj popularnéj encyklopedyi dla jego słuchaczy, i w ogóle dla klassy rzemieślniczéj. Wydawca zaczął od chemii, i wydał dwie tabelle zwierzęcéj i roślinnéj chemii. — Prosty wykład i sposób konwersacyjny z wielkim pożytkiem użyte są przez niego w *Zwiastunie*.— Amerling niekiedy zamieszcza w swoich *rozmowach* także inne nauczające przedmioty, tak dla większéj interesowności swojego pisma, jak i dla tego, ażeby lepiéj je rozumiała niższa klassa ludu, która jedynie w elementarnych szkołach odbiera niejakie wychowanie w języku ojczystym.

Uczące i Rozrywkowe Listy dla wiejskich gospodarzy i rzemieślników w Czechach (Ponaucžné i zábawné Listy pro polnj hospodárze a rzemeslnjky w Czechách), wydawane od r. 1838 co miesiąc, w Pradze, pod protekcyą towarzystwa wiejskiego gospodarstwa; — dla agronoma i rzemieślnika zawierają one nieoszacowany zbiór wiadomości. Redaktór tych *Listów* Kalina Jäthenstein znany jest jako światły właściciel ziemski, przez niego pisana jest większa część artykułów w tém piśmie, które bardzo jest upowszechnione między ludem i liczy przeszło 2,500 prenumeratorów. — Bardzo są pożyteczne także umieszczane w tém piśmie zadania arytmetyczne, mniéj więcéj trudne. Redakcya również ogłasza imiona tych, którzy roztrzygają zadanie, w liczbie tych ostatnich prawie zawsze bywają wieśniacy. Ta wrodzona zdolność do ćwiczeń matematycznych, tak Czechów, jak i ich pobratymców Morawianów, wyjaśnia przyczynę, dla któréj artylerzyści i inżynierowie w Austryi pochodzą w największéj części z tych dwóch narodów.

*** Szkroup, dyrektor orkiestry teatru narodowego w Pradze, wydaje piękny zbiór oryginalnych czeskich pieśni i aryj z najnowszych oper. — Dziennik Spiewów, *Girlanda*, któremu dał początek, w r. 1835, Chmielenski, wychodził do końca r. 1839, po dwa arkusze druku co miesiąc, z akkompaniamentem fortepianu. Jego współpracownikami byli: Witassek, Kittel, Worel, Chmielenski, Ružiczka, Fr. Szkroup, Doležalek, Leseticki, Dyrszka, Sokol i in. — Żałujemy, że pismo to ustało w r. 1840.— Nadto Tomaszek wydał pięć lirycznych pieśni z *Rękopisu Królodworskiego*, przez siebie skomponowanych z muzyką. Wszystkie utwory Tomaszka odznaczają się piękną harmonią i wypracowaniem całości. — W *pieśniach lirycznych* przenosi nas w zakres wiejski, gdzie dają się nam słyszyć albo dźwięki tchnące szczerą wesołością, albo poznajemy co to znaczy smutek kochającéj duszy. Życzymy, aże-

чтобы Томашекъ, одаренный такимъ талантомъ, оказалъ равную услугу и эпическимъ пѣснямъ той же *Рукописи.*

За періодическими изданіями непосредственно слѣдуютъ альманахи, которыхъ число довольно ограничено. *Заря* (Zora) выходитъ, съ 1835, въ Будѣ. Въ этомъ альманахѣ заслуживаютъ вниманія идилліи и элегіи Голаго. »Но драгоцѣннѣйшимъ украшеніемъ *Зари*, говоритъ Винаржицкій, есть поздравительная кантата (въ кн. 1840), поднесенная императору Францу I эрцъ-герцогомъ Францомъ, въ день 12 Февраля 1823 года. Это доказательство уваженія нашихъ (австрійскихъ) принцевъ къ народному языку Чеховъ тронуло всѣ сердца. Въ бытность эрцъ-герцога въ Прагѣ, кантата его высочества была перепечатана и роздана во множествѣ экземпляровъ. Челяковскій прибавилъ къ ней прекрасный прологъ, выражающій благодарность отъ лица народа за оказанную ему честь, и просьбу его о продолженіи столь высокаго благоволенія.«

Весна съ 1837 г. три раза обогатила чешскую поэтическую Флору. Здѣсь мы опять встрѣчаемъ Тыля какъ народнаго повѣствователя. Его *Алхимикъ* и *Роза Рудердовъ* заслужили общее одобреніе. Рубешъ и Эрбенъ показали истинный талантъ въ своихъ народныхъ сказкахъ. Удачны также были первые опыты Людмилы Тихой. Выртятко сталъ на этотъ разъ подъ знамена романтизма. Слогъ его—живописный и энергическій, но изображенные имъ характеры просто чудовищны; необузданное воображеніе увлекло его за предѣлъ возможнаго. Обращеніе его однакожь къ народной поэзіи словянской, въ литературной газетѣ *Цвѣты*, подаетъ намъ надежду встрѣтить его снова на прямомъ пути.

Букетъ (Kytka), альманахъ пѣсень, издававшійся, 1836—1838, Хмѣленскимъ, прекратился вмѣстѣ со смертію этого милаго пѣвца женскихъ добродѣтелей и домашняго счастія. Участвовали въ *Букетѣ:* Челяковскій, Каменицкій, Махачекъ, Гейнрихъ Марекъ, Пицекъ и Троянъ.

Бросимъ теперь взглядъ на отдѣльныя произведенія чешской литературы.

(Окончаніе слѣдуетъ).

by Tomaszek, obdarzony takim talentem, wyświadczył równą przysługę i pieśniom epicznym z tegoż *Rękopismu.*

Po pismach peryodycznych, bezpośrednio następują noworoczniki (almanachy), liczba których dosyć jest ograniczona. — *Zorza* (Zora), wychodzi od roku 1835 w Budzie. W tym noworoczniku zasługują na uwagę sielanki i elegie Holego. — »Lecz szacowną ozdobą *Zorzy*, mówi Winarzicki, jest kantata na przywitanie cesarza Franciszka I-go, przez arcy-księcia Franciszka, 12-go Lutego, 1823 roku. — Ten dowód szacunku naszych austryackich książąt, dla ojczystego języka Czechów, wzruszył serca wszystkich. — Pod czas bytności arcy-księcia w Pradze, kantata jego była przedrukowaną i rozdaną w mnóstwie exemplarzy. Czelakowski dodał piękny prolog, w którym wyrażała się wdzięczność ludu, za uczyniony mu zaszczyt, i prośba, ażeby i nadalej nie ustawała tak wysoka łaska.«

Wiosna, od roku 1837, trzy razy zbogaciła czeską poetyczną Florę. — Tyl znowu występuje tu, jako narodowy opowiadacz. Jego *Alchymista* i *Roza Ruderdow*, uzyskali powszechne zadowolenie. Rubesz i Erben okazali prawdziwy talent w swoich gminnych powieściach. Nie bez zalet były także pierwsze próby Ludmiły Tichej. Wyrtjatko w tym razie stanął pod znamionami romantyzmu. Styl jego jest malowniczy i energiczny, lecz wystawione przez niego charaktery, bardzo są potworcze; niepowściągniona wyobraźnia zapędziła go za obręb możnych granic. — Jednakowoż jego powrót do poezyi narodowéj słowiańskiéj, w piśmie literackiém *Kwiaty*, każe spodziewać się, że znajdziemy go znowu na właściwéj drodze.

Bukiet (Kytka) noworocznik śpiewów; wydawany był w roku 1836—1838, przez Chmielenskiego, i ustał razem ze śmiercią tego piewcy cnót kobiety i domowego szczęścia. — Współpracownikami *Bukietu* byli: Czelakowski, Kamienicki, Machaczek, Henryk Marek, Picek i Trojan.

Przejrzymy teraz oddzielne płody literatury czeskiéj.

(Dokończenie nastąpi.)

ИЛЛИРІЙСКІЯ(—СЕРБСКІЯ) НАРОДНЫЯ ПѢСНИ (*).

I. Риба и дѣвойка.

Дѣвойка сѣди край мора,
Пак сама себи говори:
„Ах, мили Боже и драги!
Има л' што шире од мора?
Има л' што дуже од поля!
Има л' што быржe од коня?
Има л' што сладьже од меда?
Има л' што драже од брата!“
Говори риба из воде:
„Дѣвойко, луда будало!
Шире йе небо од мора,
Дуже йе море од поля,
Быржe су очи од коня,
Сладьже йе шетьчер од меда,
Дражи йе драги од брата!“

I. Рыба и дѣвушка.

Дѣвица сидитъ надъ моремъ,
Сама съ собою разговариваетъ:
„Ахъ, милосердый Боже!
„Есть ли что шире моря?
„Есть ли что больше поля?
„Есть ли что быстрѣе коня?
„Есть ли что слаще меда?
„Есть ли что дороже брата?“
Рыба отозвалась изъ воды:
„Какая же ты глупенькая дѣвочка!
Небо— шире моря,
Море— больше поля,
Очи— быстрѣе коня,
Сахаръ— слаще мёда,
Милый—дороже брата!“

II. Несретьчьна дѣвойка.

Девойка юнаку пырстень повратьчьала:
„Най ти пырстен, момче, мой те род не люби,
Ни отац, ни майка, ни брат, ни сестрица;
Ал' ме не мой, момче, на глас износити,
Йер сам я сирота несретна девойка:
Я босиляк сейем, мени пелен ниче.
Ой пелен, пеленче, мое горко цветьчье!
Тобом тьчье се мойи свати накитити,
Кад ме стану тужну до гроба носити!“

II. Несчастная дѣвушка.

Дѣвица молодцу кольцо возвращала:
Возьми ты кольцо, милый,—родъ мой тебя не любитъ;
Ни отецъ, ни мать, ни братъ, ни сестра;
Но ты меня, молодецъ, не осуждай напрасно;
Сама я бѣдная сиротинушка-дѣвушка:
Сѣю базилику— а полынь выростаетъ!
Ой полынь ты, полынь, ты мой горькій цвѣтокъ!
Будешь ты убранствомъ для сватовъ моихъ,
Когда они меня, горемычную, въ могилу понесутъ!

III. Природна слобода.

Лепо пева славуяк
У зеленой шумици,
У зеленой шумици
На тананой гранчици;
Отуд иду три ловца,
Да стреляю славуя,
Он се ньима молио:
„Немойте ме стреляти,
Немойте ме стреляти,
Я тьчьу вама певати
У зеленой башчици,
На руменой ружици.“
Уватише три ловца
И однеше славуя,
Метнуше га у дворе,
Да им драге весели;
Не тьчье славуй да пева,
Него отьчье да яди;
Однеше га три ловца
И пустише у луге;
Стаде славуй певати:
„Тешко другу без друга!
Тешко другу без друга,
И славую без луга!“

III. Врожденная свобода.

Сладко поетъ соловушко
Въ зеленомъ лѣску,
Въ зеленомъ лѣску,
На тоненькой вѣткѣ;
Вотъ идутъ три охотника,
Чтобъ застрѣлить соловушку;
А онъ умоляетъ ихъ:
„Не стрѣляйте вы меня,
Не стрѣляйте вы меня,
Я буду пѣть вамъ
Въ зеленомъ саду,
На розѣ румяной.“
Три охотника схватили
И унесли соловушку;
Пустили его во дворъ,
Чтобы онъ утѣшалъ ихъ милыхъ;
Нѣтъ соловушкѣ охоты пѣть,
Ему тосковать бы все хотѣлося;
И взяли его три охотника,
И пустили на лугъ;
Соловушко началъ пѣть:
„Тяжко другу безъ друга,
Тяжко другу безъ друга,
А соловушкѣ безъ луга.“

(*) Изъ новаго сборника, изданнаго Вукомъ Стефановичемъ, подъ заглавіемъ: *Српске Народне пјесме.* У Бечу (въ Вѣнѣ), 1841.

PIEŚNI LUDU ILLIRYJSKIE (—SERBSKIE). (*)

I. Riba i djewojka.

Djewojka sjedi kraj mora,
Pak sama sebi gowori:
„Ach mili Bože i dragi!
Ima l'szto szire od mora?
Ima l'szto duže od polja?
Ima l'szto byrže od konja?
Ima l'szto sladže od meda!
Ima l'szto draže od brata?“
Gowori riba iz wode:
„Djewojko, luda budalo!
Szire je nebo od mora,
Duže je more od polja,
Byrže su oczi od konja,
Sladži je szećer od meda,
Draži je dragi od brata!”

I. Ryba i dziewczyna.

Dziewczyna siedzi nad morzem,
W te słowa mówi do siebie:
„Ach miły i drogi Boże,
Czy jest co szersze jak morze?
Czy jest co większe od pola?
Czy jest co prędsze od konia!
Czy jest co słodsze od miodu?
Czy jest co droższe od brata!”
A ryba odezwała się z wody:
„Dziewczyno, jakżeś ty głupia!
Szersze jest niebo od morza,
Większe jest morze od pola,
Bystrzejsze oczy od konia,
Słodszy jest cukier od miodu,
Droższy kochanek od brata!”

II. Nesrećna djewojka.

Dewojka junaku pyrsten powraćała:
„Naj ty pyrsten, momcze, moj te rod ne ljubi,
Ni otac, ni majka, ni brat, ni sestrica;
Al' me nemoj. momcze, na glas iznositi,
Jer sam ja sirota nesretna dewojka:
Ja bosiljak sejem, meni pelen nicze.
Oj pelen, pelencze, moje gorko cweće!
Tobom će se moji swati nakititi,
Kad me stanu tužnu do groba nositi.”

II. Nieszczęśliwa dziewica.

Dziewica młodzieńcowi pierścień zwracała:
„Weź, młodzieńcze, pierścień, — ród mój cię nie lubi,
Ani ojciec, ni matka, ani brat, ni siostra,
Lecz, młodzieńcze, naprożno nie posądzaj mnie,
Bom ja sama sierota, nieszczęsna dziewczyna:
„Sieję Bazylijkę — piołun mi wyrasta;
Oj piołunie, piołunie, mój gorzki kwiecie!
Moje swaty ozdobią się, przypną cię do piersi,
Kiedy mnie nieszczęśliwą do grobu poniosą.”

III. Prirodna sloboda.

Lepo pewa slawujak
U zelenoj szumici,
U zelenoj szumici,
Na tananoj granczici;
Otud idu tri lowca,
Da streljaju slawuja;
On se njma molio:
„Nemojte me streljati,
Nemojte me streljati,
Ja ću wama pewati
U zelenoj baszcici
Na rumenoj ružici.”
Uwatisze tri lowca
I odnesze slawuja,
Metnusze ga u dwore,
Da im drage weseli;
Ne će slawuj da pewa,
Nego oće da jadi;
Odnesze ga tri lowca,
I pustisze u luge,
Stade slawuj pewati:
„Teszko drugu bez druga!
Teszko drugu bez druga,
I slawuju bez luga!”

III. Wrodzona swoboda.

Pięknie śpiewa słowik
W zielonym lesie,
W zielonym lesie
Na cienkiéj gałązce;
Oto idzie trzech myśliwych,
Aby zastrzelić słowika, —
A on uprasza ich:
„Nie strzelajcie mnie,
Nie strzelajcie mnie,
Będę śpiewał wam
W ogródku zielonym,
Na róży rumianéj.”
Wzięli go myśliwi
I zanieśli słowika
W domową zagrodę,
By cieszył lube ich kochanki.
Nie chce śpiewać słowik,
Ale tęsknić woli.....
Trzéj myśliwi go wzięli
I odnieśli na łąkę;
I słowik śpiewać zaczął:
„Ciężko miłemu bez lubéj,
Ciężko miłemu bez lubéj,
I słowikowi bez łąki!....”

(*) Z nowego zbioru Wuka Stefanowicza, pod tytułem: *Syrpske Narodne pjesme.* Wiedeń, 1841. — Dopiero ukazał się tom I.

БИБЛІОГРАФІЯ.

ИЛЛИРІЙСКАЯ ЛИТЕРАТУРА.

Почетак, напрѣдак и врѣдност литературе илирске. Съ кратким географичко-статистичким описомъ илирскиг државаг. Од Драгутина Селяна. У Загребу. 1840. (Начало, успѣхъ и важность иллирійской литературы, съ присоединеніемъ краткаго географическо-статистическаго описанія иллирійскихъ областей. Соч. Драгутина Селяна. Загребъ (Аграмъ). 1840; 88 стр., въ 8.) Съ эпиграфомъ:

У илирско коло, мили,
Вратите се, сродни пуци,
Што су стари гвождьемъ били,
Нек су дугом садъ унуци.

то есть:

Соберитесь же въ иллирійскій кружокъ,
Милыя, родныя поколѣнія!
То, что старики добывали желѣзомъ,
Пусть внуки теперь постигаютъ духомъ!

Павелъ Стоосъ.

Вотъ книга въ высочайшей степени любопытная! Она знакомитъ насъ съ настоящимъ направленіемъ иллирійской литературы, этого важнаго и поучительнаго явленія въ слованствѣ.— Съ жадностію перечитывая летучія произведенія литературы французской, нѣмецкой и т. д., мы едва знаемъ, что происходитъ въ литературѣ нашихъ соплеменниковъ. Не одинъ, можетъ-быть, скажетъ: „Что есть въ ней новаго и занимательнаго?“ — Нѣтъ, милостивые государи! вглядитесь въ нее, и вы найдете въ ней жизнь, проявляющуюся изъ глубины народнаго духа; откроете идею, которая привлечетъ къ себѣ ваше вниманіе своею новостію и высокимъ значеніемъ. — Однакожъ мы не хотимъ вѣрить, чтобы между нами нашлись люди, совершенно равнодушные къ литературѣ родныхъ поколѣній; если, положимъ, и найдутся они, то ихъ равнодушіе происходитъ или отъ невѣдѣнія, или отъ неясныхъ и сбивчивыхъ понятій о слованствѣ, или наконецъ отъ слѣпой приверженности къ идеямъ заморскимъ.... Да Богъ съ ними, и такъ уже бѣда отъ разныхъ *идей* на бѣломъ свѣтѣ!....

Считая святою обязанностію, которую мы возложили на себя изданіемъ *Денницы*, короче знакомить и сближать нашихъ читателей съ обще-словянскимъ міромъ, мы не замедлимъ представить имъ подробный очеркъ иллирійской литературы, также географическо-статистическое описаніе Илларіи, руководствуясь выше-приведеннымъ сочиненіемъ.

BIBLIOGRAFIA.

LITERATURA JLLIRYJSKA.

Poczetak, napriedak i wriednost literature ilirske. S kratkim geograficzko-statisticzkim opisom ilirskih deržavah. Od Dragutina Seljana. U Zagrebu. 1840. (Początek, postęp i ważność literatury illiryjskiéj z krótkim jeograficzno-statystycznym opisem illiryjskich krajów; przez Dragutina Seljana. Zagreb (Agram). 1840; str. 88, in 8). Z godłem następującém:

U ilirsko kolo, mili,
Vratite se srodni puci,
Szto su stari gvoždjem bili,
Nek su duhom sad unuci.

to jest:

Zbierzcie się do koła illiryjskiego,
Miłe, spokrewnione pokolenia, —
Co starzy zdobywali żelazem
Niech teraz wnucy zgłębiają duchem!

Paweł Stoos.

Jest to dzieło w najwyższym stopniu ciekawe! Obznajmia nas z obecném dążeniem literatury illiryjskiéj, tego ważnego i nauczającego zjawiska w słowiańszczyznie. — Z upragnieniem czytając ulotne utwory literatury francuzkiéj, niemieckiéj i t. d., zaledwie znamy, co się dzieje w literaturze naszych pobratymców. Nie jeden może powié: „Co w niéj jest nowego i zajmującego?“ — Nie, panowie moi, rozpatrzcie się w niéj, a znajdziecie życie, które wyjawia się z głębi narodowego ducha; spostrzeżecie myśl, która zajmie was nowością swoją i wysokiém znaczeniem. — Jednakowoż, nie chcemy wierzyć, ażeby między nami znaleźli się ludzie zupełnie obojętni dla literatury pobratymczych plemion; jeżeli, przypuścimy, iż znajdą się tacy, to ich obojętność raczéj pochodzi z niewiadomości lub z niejasnych i błędnych wyobrażeń o słowiańszczyźnie, lub nakoniec ze ślepego oddania się idejom obcym.... Lecz dajmy im pokój; dosyć biedy już sprawiły różne *ideje* na tym świecie....

Uważając za święty obowiązek, przyjęty przez nas, aby czytelników *Jutrzenki* obznajmiać ze światem słowiańskim, nie omieszkamy przedstawić szczegółowego przeglądu literatury illiryjskiéj, również podamy jeograficzno-statystyczny opis Illiryi, podług wyżéj przytoczonego dzieła.

ROZMAITOŚCI.

NOWOŚCI Z LITERATURY ROSSYJSKIÉJ. — Już czytaliśmy trzy pisma peryodyczne z tego roku: *Pamiętniki Ojczyste, Syn Ojczyzny i Bibliotekę do Czytania.* Każde z nich przedstawia bardzo zajmujące artykuły i dziwi obfitością materyałów. Słusznie można powiedzieć, że czasowe piśmiennictwo rossyjskie wyrówna co do wartości piśmiennictwu angielskiemu. Najwięcéj celują *Pamiętniki Ojczyste.* N-r 1 składa się z $24\frac{1}{8}$ arkuszy dużego formatu, co uczyni 40 ark. zwyczajnego druku. — Tu się mieszczą: poezye Lermontowa (pozostałe po jego zawczesnéj śmierci); powieść oryginalna Panajewa: *Akteon*; Goethe (artykuł 1-szy: młodość Goethego i początek uniwersyteckich studijów); — materyały do historyi Piotra W; — Rzut oka na współczesne postępy rossyjskiego prawodawstwa; — Praktyka i Teorya wiejskiego gospodarstwa; — *Oddział krytyki:* Literatura rossyjska w r. 1841 (wyborny artykuł, który dokładnie obznajmia z dzisiejszą ros. literaturą; — późniéj zrobimy z niego wyciąg dla naszych czytelników); — *Oddział Bibliograficznéj kroniki*: 1) Literatura rossyjska (podany jest rozbiór 33 dzieł, które ukazały się w grudniu przeszłego roku); 2) *Literatura zagraniczna:* Współczesne czasowe piśmiennictwo we Francyi, Belgii, Anglii, Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii i Portugalii (niezmiernie ciekawy artykuł); — *Oddział Rozmaitości*: Wspomnienie o Heglu, Podróż do Chin, List z Paryża (Palais-Royal, — pisma literackie i gazety); — Posiedzenia uczonych towarzystw w Rossyi i za granicą i w in. — Do tego n-ru dodany jest także portret Lermontowa. —

Syn Ojczyzny, pismo poświęcone historyi, polityce, literaturze, naukom i kunsztom. Wychodzi teraz pod redakcyą p. Masalskiego, zupełnie w nowym kształcie. — N-r 1szy (składający się z $25\frac{1}{2}$ ark. dużego formatu) mieści następujące artykuły: *Oddział historyi rossyjskiéj*: O stanie oświaty w Rossyi w r. 1725 (przekład z dzieła, napisanego po łacinie i wydrukowanego w Norymberdze w 1727, przez Szenda, doktora filozofii i medycyny, który za czasów Piotra W. znajdował się w Rossyi). O potrzebie krytycznéj edycyi Historyi Karamzina; — *Oddział historyi współczesnéj i polityki*: Przegląd współczesnych wypadków za granicą. *Oddział literatury krajowéj*: poezye; powieść: Teoretyczna Miłość 1791 r. *Oddział literatury zagranicznéj*: Aladdin czyli Czarownicza Lampa, dramat duńskiego poety Elenszlegera. — *Oddział nauk i kunsztów*: Znakomity Proces Don Karola, przekład z hiszpańskiego; Odkrycie nowego lądu na południowéj pół-kuli; — Chiwa przed stu laty; — Łatyszowie czyli Lettowie (artykuł wielkiéj wagi dla badacza dziejów, zwłaszcza słowiańskich; — podamy go w polskiém tłumaczeniu). *Oddział krytyki:* Wstęp. *Oddział Rozmaitości*: Pisma peryodyczne w Nowéj Zelandyi i Australii; — Skribe; — Nowy fizyczny apparat wynaleziony przez Arago; — Teatra paryzkie i w. in. —

Biblioteka do Czytania. — N-r 1. składa się z $31\frac{1}{2}$ arkuszy i mieści w oddziale literatury ojczystéj: poezye, powieść: Idealna Piękność, czyli Dziewica Cudowna, (część 2-ga przez p. Sękowskiego). W oddziale literatury zagranicznéj: Wdowa Barnabi, romans pani Trollop z angielskiego; życie Szyllera; Historya Budownictwa. W oddziale przemysłu i gospodarstwa: o należytém zapatrywaniu się na gospodarstwo wiejskie. W oddziale krytyki: rozbiór akt Kommissyi Archeograficznéj. W oddziale kroniki literackiéj: rozbiór wszystkich najnowszych dzieł. W oddziale rozmaitości: Akademia nauk w Bruxelli; Towarzystwo azyatyckie w Londynie; Teatr francuzki w Paryżu, Literatura w Anglii, Francyi i Niemczech; Dzieła muzykalne i w. innych.

Można sobie wyobrazić, jak porządnéj redakcyi potrzebuje każde z pomienionych pism, zawsze wychodzących w naznaczonym czasie; edycya wszystkich jest piękna, w całém znaczeniu tego wyrazu. Ażeby każde z tych pism mogło utrzymać się, potrzebuje przynajmniéj 4,000 prenumeratorów (*Biblioteka do Czytania* w 1-m roku swojego wyjścia miała przeszło 5,000 pren.). Pomimo tego wszystkie pisma istnieją już od kilku lat i coraz więcéj stają się zajmującemi. — Prócz tych wychodzi w Rossyi jeszcze 53 pism, również niepospolitéj wartości. — Ale niech nikt nie myśli, ażeby dzisiejsza literatura rossyjska zawierała się w samych peryodycznych pismach; przeciwnie! W obecnym czasie wychodzi mnóstwo wybornych dzieł i w literaturze pięknéj, jako-też i treści wyłącznie uczonéj. Tak np. w ostatnich czasach, ukazały się następujące dzieła: *Poranna Zorza*, Noworocznik na r. 1842 wyd. przez Władysławlewa. Edycya przepyszna, ozdobiona rycinami robionemi na stali; — *Zbiór Powieści* wydawany zeszytami przez Kukolnika (nowy zeszyt mieści *Martwe Głowy*); — *Szekspir* tłumaczony z angielskiego przez Ketczera (wyszedł zeszyt 5-ty i zawiera *Henryka V*); — *Kapitol* czyli zbiór biografij wielkich mężów z portretami; — *Pamiętniki* 1814—1815 r. przez Michajłowskiego-Danilewskiego (wydanie 4-te); — *Zarysy Historyi Powszechnéj* przez dokt. Lorenca, professora pedagogicznego instytutu i dyrektora niemieckiéj szkoły przy kościele ewangelickim św. Piotra w Petersburgu. Wyszedł dopiero T. I. tego dzieła, które słusznie można nazwać europejskiém. Imie Lorenca, jako uczonego, znane jest w Europie; artykuły jego umieszczają się w znakomitym historycznym almanachu Raumera (Historisches Taschenbuch). — T. I. Historyi p. Lorenca mieści dzieje starożytne do czasów Augusta. Łatwo można wystawić sobie bogactwo faktów, zawierających się w tém dziele, kiedy na 687 stron. in 8 ścisłego druku, objęte są dzieje wszystkich starożytnych ludów tylko do Augusta! — Wskażemy także następujące dzieła: *Historya wojen krzyżowych* (w 5 tomach) przez Miszo, tłumaczona z francuzkiego (wydanie drugie, pokazuje dobry odbyt w Rossyi dzieł ważnéj treści); — *Biblioteka Prawna* (wyszedł zeszyt piąty) i *Zarysy Budownictwa.*

СМѢСЬ.

ПУБЛИЧНЫЯ ЧТЕНІЯ ВЪ ПОЗНАНѢ. Съ легкой руки доктора Либельта, который въ лѣтнемъ полугодіи, 1841 г., съ большимъ успѣхомъ публично читалъ въ Познанѣ курсъ нѣмецкой литературы, размножились публичныя чтенія въ этомъ городѣ. Въ Ноябрѣ открыты тамъ (въ домѣ Дзялынскихъ), на зимнее полугодіе, слѣдующія чтенія: 1) объ энциклопедіи права, судьею познанскаго земско-городскаго суда, Краутгоферомъ, по вторникамъ, отъ 6 до 7 часовъ по-полудни; 2) прикладной химіи, вольнопрактикующимъ докторомъ Матецкимъ, по середамъ, отъ 2 до 3 часовъ по-полудни; 3) объ исторіи славянскихъ народовъ до XV вѣка, Андреемъ Морачевскимъ, по пятницамъ, отъ 6 до 7 часовъ по-полудни; 4) объ эстетикѣ, докторомъ Либельтомъ, по субботамъ, въ тѣ же часы. Сверхъ-того г. Сарнецкій преподаетъ рисованье и живопись, по понедѣльникамъ и четвергамъ, отъ 2 до 4 часовъ пополудни.

Принесемъ повинную, что съ предубѣжденіемъ противъ чужестраннаго имени ученаго лектора энциклопедіи права и въ пользу нашего соплеменника, краснорѣчиваго изслѣдователя польской старины, мы принялись за чтеніе листковъ одного заграничнаго журнала, въ которыхъ изложено краткое содержаніе нѣсколькихъ чтеній гг. Морачевскаго и Краутгофера. Ожиданія наши не сбылись. Въ лекціи послѣдняго мы встрѣтили одну свѣтлую славянскую мысль. Изъ памятниковъ славянскихъ законодательствъ, изъ юридической ихъ терминологіи и въ-особенности изъ того обстоятельства, что Славяне всегда и вездѣ противились вліянію римскаго права и предавали забвенію постановленія нѣмецкія, г. Краутгоферъ выводитъ заключеніе, что Славяне дѣйствительно предназначены для составленія новаго элемента (первотвора) и новой системы права, до которой другіе народы не могли достигнуть, потому-что они буквально руководствовались или кодексомъ Юстиніана или древне-германскимъ правомъ. Напротивъ-того въ чтеніяхъ объ исторіи славянскихъ народовъ до XV вѣка, насъ поразило одно странное мнѣніе. Хотя г. Морачевскій краснорѣчиво изложилъ въ началѣ, что историкъ долженъ быть прямымъ исповѣдникомъ и строгимъ поклонникомъ святой правды, принося въ жертву на чистый олтарь ея всѣ постороннія соотношенія,— однакожъ преподаватель утверждаетъ, будто бы Нѣмцы были для славянской народности менѣе вредны, чѣмъ другіе народы, покорившіе, совершенно или только временно, своей власти Славянъ. Не правда ли, здѣсь большой разладъ съ истиною, и что краснорѣчивый лекторъ отказался, быть-можетъ, *заклать* на олтарѣ ея кое-какія свои *соотношенія?* Неопровержимая очевидность событій на нашей сторонѣ. Посмотримъ на Русскихъ, которые находились подъ владычествомъ Варяговъ, Татаръ, Литовцевъ,—они не лишились своей народности. Сербы, Словаки и Словяне, завоеванные Болгарами, сохранили свой языкъ и вѣру. Гибельныя притѣсненія Турокъ и Маджаръ не могли истребить этого драгоцѣннѣйшаго достоянія каждой народной жизни. Взглянемъ же теперь на бывшія славянскія земли за Лабою, на Поморье и на Лужицы, которыя поэтъ сравниваетъ съ двумя тонущими лодками..... Мы могли бы указать и на другія сосѣднія страны для подтвержденія нашихъ словъ; но, кажется, представленные примѣры уже освобождаютъ насъ отъ дальнѣйшихъ заключеній, какъ о самомъ предметѣ, такъ и о строгихъ, подобнаго рода, поклонникахъ Истины. Стыдно ребячиться и забавляться мыльными пузырями!.....

НОВОЕ ОБЩЕСТВО ВЪ ПОЗНАНѢ. — Насъ увѣдомляютъ, что въ Познанѣ, съ дозволенія и подъ покровительствомъ правительства, учредилось общество для доставленія учебныхъ пособій юношеству великаго-княжества познанскаго. Вотъ нѣкоторые параграфы статута этого общества: § 1. Цѣлью общесвта есть—отыскивать въ массѣ народа дѣтей, отличающихся способностями, и обращать ихъ таланты на пользу общую, доставляя имъ пособіе и давая должное направленіе ихъ образованію. § 2. Капиталъ общества составляютъ добровольныя складки и приношенія, которыя отъ каждаго, въ какомъ бы то ни было количествѣ, будутъ принимаемы. Общество начнетъ дѣйствовать, когда ежегодныя складки составятъ 2,000 таллеровъ (1,800 р. сер.). §§ 3 — 19. О членахъ общества, о дирекціи и окружныхъ комитетахъ. § 20. Каждый членъ обязывается содѣйствовать пользамъ общества; исполнять порученія дирекціи или комитета; посѣщать во время экзаменовъ сельскія и городскія училища; давать мнѣнія объ успѣхахъ учащихся дѣтей; заботиться, чтобы дѣти постоянно ходили въ училища, и наконецъ представлять комитету о тѣхъ, которые отличаются особеннымъ прилежаніемъ и способностями. §§ 21 и 22. Представляемый долженъ быть уроженцемъ великаго-княжества познанскаго; имѣть не менѣе десяти лѣтъ отъ роду; умѣть читать, писать по-польски и по-нѣмецки, и знать первыя правила ариѳметики. Само-собою разумѣется, что пособіе оказывается только бѣднымъ дѣтямъ. § 23. Пособіе это состоитъ въ деньгахъ и вещахъ, то есть въ одеждѣ, въ книгахъ и другихъ предметахъ, необходимыхъ для ученія. Учащійся лишается пособія, если онъ, по дурному поведенію и по лѣности, не будетъ заслуживать этого. § 24. По окончаніи воспитанія, дирекція будетъ заботиться о приличномъ помѣщеніи юношества, содержимаго обществомъ.

Редакторъ ДУБРОВСКІЙ.

Redaktor DUBROWSKI.

Въ началѣ этого нумера, въ примѣчаніи, вкралась опечатка; вмѣсто *jusquà* надобно: *jusqu' à.*

Na początku tego numeru, w przypisku, zaszła pomyłka druku; zamiast *jusquà* trzeba: *jusqu' à.*